

Rīgā
20.08.2021 Nr. 5-7/812
Uz Nr.

Ekonomikas ministrijai
Brīvības iela 55, Rīga, LV – 1519
pasts@em.gov.lv

Latvijas darba devēju konfederācijai
Raiņa bulvāris 4, 2. stāvs, Rīga, LV-1050
lddk@lddk.lv
inese.olafsone@lddk.lv

**Latvijas tirdzniecības un rūpniecības
kamerai**
Krišjāņa Valdemāra iela 35, Rīga, LV-1010
lobijs@chamber.lv

Par grozījumiem "Enerģētikas likumā" projektu (VSS-307)

Akciju sabiedrība "Latvijas Gāze" (turpmāk – Sabiedrība) ir saņēmusi Valsts sekretāru 2021. gada 1. aprīļa sanāsmē izsludināto (VSS-307) likumprojektu "Grozījumi Enerģētikas likumā" (turpmāk – projekts), tā sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (turpmāk - anotāciju) un izziņu par atzinumos sniegtajiem iebildumiem, izskatīšanai Ministru kabineta 2009. gada 7. aprīļa noteikumu Nr. 300 "Ministru kabineta kārtības rullis" 101. punkta kārtībā.

Sabiedrība kopumā atzinīgi vērtē iekļautos precizējumus un sniegtos skaidrojumus projekta anotācijā, tomēr neatbalsta projekta turpmāko virzību un uztur iepriekš sniegtos iebildumus, kas nav ņemti vērā. Sabiedrība papildus izsaka šādus priekšlikumus un iebildumus:

[1] Direktīvas 2018/2001 3.panta 5.punkta b) apakšpunkts paredz, ka Komisija dalībvalstu ieceru lielo vērienu atbalsta ar veicinošu satvaru, kas aptver Savienības līdzekļu – tostarp papildu līdzekļu, kas paredzēti, lai atvieglotu oglekļietilpīgu reģionu taisnīgu pāreju uz lielāku atjaunojamās enerģijas īpatsvaru – jo īpaši finanšu instrumentu, pastiprinātu izmantošanu, projektu un programmu attīstībai, kas paredzēti atjaunojamo energoresursu integrēšanai energosistēmā, energosistēmas elastīguma palielināšanai, tīkla stabilitātes uzturēšanai un tīkla pārslodzes novēršanai. Savukārt šīs Direktīvas 20.panta 1.punkts prasa dalībvalstīm izvērtēt nepieciešamību paplašināt pašreizējo gāzes tīklu infrastruktūru, lai atvieglinātu no atjaunojamajiem energoresursiem saražotas gāzes integrāciju.

Ņemot vērā minēto Sabiedrība aicina projekta 1.panta 1.punktu izteikt šādā redakcijā "1) **atbalsta shēma** – šā likuma izpratnē instruments vai mehānisms, ko piemēro, lai komercdarbības atbalsta ietvaros veicinātu atjaunojamās enerģijas ražošanu, pārvadi, sadali un izmantošanu, paplašinot integrēšanu energosistēmā, energosistēmas elastīguma palielināšanu, tīkla stabilitātes uzturēšanu, tīkla pārslodzes novēršanu un samazinot šādas enerģijas izmaksas, palielinot tās pārdošanas cenu vai palielinot šādas enerģijas iegādes apjomu;" un attiecīgi

papildinot projekta X¹ nodaļā ietvertās normas. Pretējā gadījumā nav izprotams, kur un kā saražoto enerģiju varēs izmantot, ja šim nolūkam netiks attīstītas energosistēmas.

[2] Sabiedrība iebilst tam, ka bez jebkādam norādēm uz nepieciešamību, projekta 1.pantā ir ietverts 1.⁸, 34.¹, 34.² punkts, projekta 20.pantā papildināts 44.pants ar 8.¹, 8.² un 8.³ punktu un 112.pants papildināts ar 19., 20. un 21.daļu, kas regulē atļautos ieņēmumus, to noteikšanas kārtību un periodus, kas nepieciešami tarifu noteikšanai, kā arī regulatīvos kontus. Šīs normas tika svītrotas no projekta, ņemot vērā iepriekš izteiktus iebildumus. Šādu normu ietveršana atpakaļ projektā, jo projām neatbilst Enerģētikas likuma 3.pantā noteiktajam mērķim un 97.panta noteikumam, ka tarifu nosaka saskaņā ar likumu "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem". Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 1.panta mērķis ir regulēt sabiedriskos pakalpojumus, ieskaitot tarifu noteikšanu par šiem pakalpojumiem vai citus jautājumus, kas skar tarifu piemērošanu. Sabiedrība aicina svītrot šīs normas no projekta un ietvert tās likumā "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem".

[3] Iepriekšējās projekta redakcijās netika apspriests projekta 1.panta 4.4 punktā ietvertais termins **brīvprātīgā shēma** – shēma, kuras ietvaros tiek apliecināta bioloģiskā šķidrā kurināmā, biomasas kurināmā vai biogāzes atbilstība ilgtspējas kritērijiem un attiecībā uz kuru Eiropas Komisija ir pieņēmusi lēmumu par minētās brīvprātīgās shēmas atbilstību ticamības, paredzamības un neatkarīga audita standartiem, kā arī tās ietvaros izmantotās metodikas atbilstību Eiropas Savienības tiesību aktiem. Šāda terminoloģija turpmāk lietota projekta 58.⁴ panta sestajā, desmitajā un divpadsmitajā daļā attiecībā uz biomasas kurināmo, bioloģisko šķidro kurināmo un biogāzi, ar normu paredzēts ieviest Direktīvas 2018/2001 29. un 30.panta prasības un tā regulē šādas shēmas atbilstības novērtēšanas auditēšanu un sertifikāciju.

Direktīvas 2018/2001 7.panta 1.punkta otrā un trešā daļa noteic, ka attiecībā uz pirmās daļas a), b) vai c) apakšpunktu gāzi, elektroenerģiju un ūdeņradi, ko iegūst no atjaunojamajiem energoresursiem, ņem vērā tikai vienu reizi nolūkā aprēķināt no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas īpatsvaru bruto galapatēriņā. Saskaņā ar šīs Direktīvas 29.panta 1.punkta otro daļu biodegvielas, bioloģiskos šķidros kurināmos un biomasas kurināmos/degvielas, kas neatbilst 29.panta 2.–7.punktā un 10.punktā noteiktajiem ilgtspējas un siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījuma kritērijiem, neņem vērā.

Attiecīgi, projekta normas noteic regulējumu, lai varētu ņemt vērā biodegvielas, bioloģisko šķidro kurināmo un biomasas kurināmo/degvielas no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas īpatsvaru bruto galapatēriņā, bet nerisina aprēķināšanas un uzskaites jautājumu.

Ja biodegvielas, bioloģisko šķidro kurināmo un biomasas kurināmo/degvielas no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas īpatsvaru bruto galapatēriņā ir plānots risināt ar **izcelsmes apliecinājumiem**, tad būtu lietderīgi vienādot prasības ar Direktīvas 2018/2001 7.panta 1.punkta otrajā daļā noteikto gāzi, elektroenerģiju un ūdeņradi, ko iegūst no atjaunojamajiem energoresursiem.

[4] Direktīvas 2018/2001 59. apsvērumā norādīts, ka **izcelsmes apliecinājumus**, ko pašlaik piešķir par atjaunojamo elektroenerģiju, vajadzētu sākt piešķirt arī par atjaunojamo resursu gāzi. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai izcelsmes apliecinājumu sistēmu paplašināt, to attiecinot arī uz enerģiju, kas iegūta no atjaunojamiem energoresursiem. Tas būtu konsekvents veids, kā galalietotājiem pierādīt atjaunojamo resursu gāzu, piemēram, biometāna, izcelsmi, un veicinātu aktīvāku šādas gāzes pārrobežu tirdzniecību. Tas arī dotu iespēju izveidot izcelsmes apliecinājumus citai atjaunojamo resursu gāzei, piemēram, ūdeņradim. Tā dēļ Sabiedrība iebilst, ka projekta 58.⁸ panta prasības netiek attiecinātas uz biometānu, bet tikai uz biogāzi (projekta 1.panta 4.punkts) vai sintezētu gāzi (kas projektā nav skaidrota).

Sabiedrība izsaka priekšlikumu projekta 58.⁸ pantu izteikt šiem iebildumiem pievienotajā pielikumā norādītajā redakcijā. Sabiedrība paskaidro, ka:

[4.1] ir nepieciešams skaidrot, kas ir "sintezēta gāze", kā tā rodas, kādus rādītājus sasniedz, un kā tā tiks izmantota. Jādod no atjaunojamiem energoresursiem iegūtas gāzes ražotājiem iespēju reģistrēties vienotā reģistrā, ja viņi to vēlas. Tas atvieglotu atjaunojamās enerģijas bilances uzskaiti.

[4.2] Jānosaka projektā skaidras prasības attiecībā uz elektronisko reģistru un tajā reģistrējamām ziņām, par ražotāju, iekārtām, ražotiem daudzumiem, daudzumu uzskaiti, piešķirti atbalsti un izsniegtiem apliecinājumiem, ja plānots projektā neietvert deleģējumu Ministru kabinetam. Jāapzina dokumentu loku, kas nepieciešami ierakstu reģistrā izdarīšanas pamatošanai. Jānoteic atbildīgo par elektroniskā reģistra vešanu un kārtību kā atbildīgais par reģistru, reģistrē vai atsaka ziņu reģistrēšanu elektroniskajā vidē. Jāparedz juridiskās sekas un strīdu izskatīšanas kārtību. Ja nepieciešams arī citus Direktīvas 2018/2001 19.panta nosacījumus.

[4.3] Sabiedrība konceptuāli iebilst tam, ka privātpersona var vienpusēji noteikt maksas pakalpojumus vai iekļaut pārvades tarīfos jebkādus izdevumus, bez atbilstošas valsts uzraudzības, kā tas noteikts projekta 58.⁸ panta četrpadsmitajā daļā. Turklāt arī no anotācijas nav skaidrības, kāda ietekme radīsies uz mājāsaimniecības lietotāju gala tarifiem, pēc projekta 58.⁸ panta četrpadsmitajā daļā norādīto izdevumu ietveršanas pārvades tarīfā. Sabiedrības ieskatā maksas pakalpojumus par darbībām elektronisko apliecinājumu reģistrā ir jāuztic noteikt Regulatoram un Regulatoram jāpārliedz par izmaksām, kas radušās saistībā ar šāda reģistra ieviešanu, lai tās neradītu būtisku ietekmi uz mazāk aizsargājamiem vai enerģētiskā nabadzībā nonākušajiem lietotājiem.

[4.4] Turklāt neatkarīgi no iebildumiem ir precizējama projekta anotācija daļā "Tiesību akta projekta atbilstība ES tiesību aktiem", kur norādīts, ka Direktīvas 2018/2001 19.panta 9.punkts detalizēti tiks pārņemts, pieņemot MK noteikumus, kuriem deleģējums ir iekļauts likumprojekta 58.⁸ panta 7.daļā. Projekta 58.⁸ panta septītajā daļā deleģējums Ministru kabinetam nav ietverts.

[5] Sabiedrība uztur iebildumus attiecībā uz definīciju "dabasgāzes pārvade", atgādinot, ka tā neatbilst Gāzes direktīvas 2.panta 3.punktam. Dabasgāzes pārvadē nevar ietvert dabasgāzes piegādi dabasgāzes lietotājiem, tas ir sadales sistēmas operatora pienākums. Vienlaikus Sabiedrība aicina atkārtoti izvērtēt projekta 84.¹ panta pirmās daļas tvērumu, attiecībā uz lietotāju pieslēgumiem dabasgāzes pārvades sistēmai, jo atbilstoši Gāzes direktīvai ir jānodrošina tikai piekļuve, nevis tehnisks pieslēgums ar visām no tā izrietošajām drošības un uzturēšanas sekām.

Gāzes direktīvas prasības nav identiskas Elektroenerģijas direktīvai, tā dēļ Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas argumenti par ES tiesas vērtējumu, kas izteikts attiecībā uz Elektroenerģijas direktīvu ir vērtējami kritiski. Turklāt jāatzīmē, ka Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, atsaucoties uz ES tiesas vērtējumu, secina, ka dalībvalstīm, nosakot nacionālo regulējumu, ir izvēles iespējas elektroenerģijas sistēmas (nevis dabasgāzes pārvades sistēmas) lietotājus virzīt uz pārvades vai sadales sistēmas lietošanu. Ja Ekonomikas ministrija uzņemas risku dabasgāzes lietotājus virzīt uz pārvades sistēmu, tad attiecīgi ir jārada tiesiski rīki avāriju vai avārijas situāciju likvidēšanai, gadījumos, kad tādas rodas pārvades operatora un lietotāja sadarbības rezultātā. Sabiedrība atzīmē, ka avārijas vai avārijas situāciju gadījumos sadarbība starp pārvades un sadales sistēmas operatoru, šādu gadījumu nepieļaušanā un novēršanā, ir daudzkārt efektīvāka un drošāka. Vēl vairāk nav skaidrības, kā dēļ dabasgāzes lietotājiem, kuri nepērk sadales sistēmas pakalpojumu, būtu šāds pakalpojums jānodrošina avārijas gadījumos uz lietotāju, kuri pērk sadales sistēmas pakalpojumus rēķina.

[6] Sabiedrība vērs uzmanību, ka projekta 58.³ panta astotajā daļā tiek lietots jēdziens – "izmantojot "zaļo sertifikāciju"". Likumā un projektā nav atrodams, kas ir

“zaļā sertifikācija” un kā šo “zaļo sertifikāciju” var izmantot. Projekta 58.⁵ panta ceturtnā daļa un 122.panta trešās daļas 1. un 2.punkts nenoteic pastāvīgu un vairākkārt piemērojamu regulējumu, bet ir tikai vienreiz piemērojama norma, kas vairāk līdzinās pārejas noteikumiem Ministru kabineta noteikumu Nr.108 “Normatīvo aktu projektu sagatavošanas noteikumi” izpratnē. Turklāt projekta XVIII, XIX, XX nodaļā katrā ir tikai viens pants.

[7] Sabiedrība secina, ka likuma 109.panta grozījumu redakcija projektā un izziņā par atzinumos sniegtajiem iebildumiem būtiski atšķiras. Izziņā norādīts, ka gala redakcijā plānots grozīt 109.panta otro un ceturto daļu, bet projektā ir tikai 109.panta otrās daļas jaunā redakcija. Turklāt tā daļēji ir pretrunā ar Enerģētikas likuma 107.panta ceturtnās daļas 2.punktu, kurā nav plānots izdarīt grozījumus.

Enerģētikas likuma 107.panta ceturtnās daļas 2.punkts noteic publiskajam tirgotājam pildīt pēdējā garantētā piegādātāja pienākumus pret saistītajiem lietotājiem, kas projekta 1.panta 18.punkta izpratnē arī ir galalietotāji. Nav izprotams kā saistītajiem lietotājiem pēdējo garantēto piegādi nodrošinās gan publiskais tirgotājs atbilstoši 107.panta ceturtnās daļas 2.punktam, gan sadales sistēmas operators atbilstoši 109.panta otrajai daļai.

Attiecīgi Sabiedrība izsaka priekšlikumu projekta 109.panta otrās daļas pēdējo teikumu, kas noteic, ka pēdējo garantēto piegādi galalietotājiem nodrošina dabasgāzes sadales sistēmas operators vai šā panta trešās daļas kārtībā izraudzīts dabasgāzes tirgotājs, saskaņot ar projekta normām un likuma normām, kas netiek grozītas. Sabiedrība aicina 109.panta otrās daļas pēdējo teikumu izteikt šādā redakcijā: *“Pēdējo garantēto piegādi saistītajiem lietotājiem nodrošina publiskais tirgotājs, bet citiem galalietotājiem šā panta trešās daļas kārtībā izraudzīts dabasgāzes tirgotājs. Zudumus sadales sistēmā, kas radušies sadales sistēmas operatoram no pēdējās garantētās piegādes pakalpojuma pārtraukšanas līdz dabasgāzes piegādes pārtraukšanas gazificētajā objektā nodrošināšanai, galalietotāji sedz sadales sistēmas operatoram, par cenu, kādu Ministru kabinets noteicis pēdējās garantētās piegādes pakalpojumam.”*

Saskaņā ar Satversmes ievadu valsts darbībai jābūt vērstai uz ilgtspējīgu attīstību. Tādējādi likumdošanas procesam ir jābūt vērstam uz ilgtspējīga tiesiskā regulējuma izstrādi. Līdz ar to tiesību normu jaunradē likumdevējam, kur nepieciešams, plānotā tiesiskā regulējuma sociālās ietekmes izvērtējuma pētījumā un jāapsver šā tiesiskā regulējuma ieviešanai un izpildei nepieciešamie pasākumi. Likumdevējam jāapsver nozaru speciālistu izteiktās riska prognozes.

Minētās prasības veido labas likumdošanas principa saturu. Labas likumdošanas princips negarantē konkrētu vienai personai vai personu grupai vēlamu rezultātu, tomēr tā ievērošana ikvienam dod pārliecību par to, ka attiecīgais jautājums ir demokrātiski apspriests, proti, dažādi viedokļi ir pausti un analizēti, un labākais iespējamais līdzsvars starp dažādām konfliktējošām tiesībām un interesēm ir ticis meklēts.

Sabiedrība lūdz Ekonomikas ministriju izvērtēt šos iebildumus un rast iespēju tos iekļaut projekta redakcijā. Lūdzam arī turpmāk Sabiedrību iesaistīt visos likumprojekta saskaņošanas vai izskatīšanas posmos, jo esam ieinteresēti kvalitatīva juridiska regulējuma sagatavošanā.

Ar cieņu,

Komercpilnvarniece,
Valdes locekle

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA
ZĪMOGU

E.Dreimane